

універсальним інструментом, який дозволяє постійно відслідковувати стан захищеності фінансових інтересів та робити це з урахуванням особливостей діяльності кожного конкретного суб'єкта підприємництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ареф'єв В.О. Теоретичні підходи до управління формуванням фінансової безпеки підприємства / В.О. Ареф'єв // Проблеми системного підходу в економіці. [Електронне наукове фахове видання] - №4. - 2010. - Електронний ресурс. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e...4/Arefiev_410.htm
2. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 1. - С. 98-103.
3. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01./ К.С.Горячева. - К.: НАУ, 2006. - 17 с.
4. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева, А. М. Ашуев ; за наук. ред. М. М. Єрмошенка. - К. : Національна академія управління, 2005. - 78 с.
5. Карминский А.М., Оленев Н.И., Примак А.Г., Фалько С.Г. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы

построения контроллинга в организациях. / А.М.Карминский, Н.И.Оленев, А.Г.Примак, С.Г. Фалько // - М.: Финансы и статистика, 2003. - 256 с.

6. Кім Ю.Г. Фінансові ризики в системі фінансово-економічної безпеки підприємства / Ю.Г. Кім // Фінанси України. - 2011. - № 6. - С. 13 - 21.

7. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення / В.І. Куцик // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - № 21.4. - С. 250-255.

8. Никитина Н. Стратегический контроллинг как эффективный механизм системы антикризисного финансового управления / Н. Никитина // Проблемы теории и практики управления. - 2009. - №2. - 2009. - С. 53 - 60.

9. Полтініна О.П. Оцінка використання контролінгу в забезпеченні фінансової безпеки суб'єктів підприємництва / О.П. Полтініна // Економіка та управління - 2012. - №1 - с.156-165.

10. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровский та ін. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. - 295 с.

11. Фірсова С.М., Наталенко М.О. Стратегічний контролінг в управлінні інноваційною діяльністю промислових підприємств / С.М. Фірсова, М.О. Наталенко // Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSunU/2011_10_1/Firsova.pdf

Аннотация. В статье рассмотрены основные направления обеспечения финансовой безопасности субъектов предпринимательства на основе контроллинга. Сформирован методический подход к определению эффективности финансовой деятельности на основе контроллинга в системе обеспечения финансовой безопасности субъектов предпринимательства.

Ключевые слова: финансовая безопасность, контроллинг, стратегическая цель, тактические задачи, диагностика.

Summary. The article describes the main areas of financial security of businesses based on controlling. Formed a methodical approach to the definition of financial performance on the basis of controlling the system to ensure the financial security of businesses.

Keywords: financial security, controlling, strategic objective, tactical, diagnostics.

Рецензент к.е.н., доцент ХНЕУ Литовченко О.Ю.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.

УДК 338.24

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ

Посохов І.М., к.е.н., доцент (НТУ «ХП»)

У статті на основі дослідження існуючих підходів до класифікації ризиків в ринковій економіці запропонована класифікація ризиків корпорацій.

Ключові слова: ризик, класифікація ризиків, підходи до класифікації ризиків, принципи класифікації ризиків.

Постановка проблеми. Для розробки рекомендацій для створення класифікації ризиків необхідно провести аналіз існуючих підходів до класифікації ризиків у ринковій економіці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню сучасної проблеми класифікації ризиків у ринковій економіці присвячені публікації таких науковців: І. Т. Балабанова [2], В. В. Вітлінського [5,6], Н. М. Внукової [7], В. М. Гранатурова [9], С. М. Ілляшенка [11], М. Л. Кричевського [15], О. Є. Кузьміна [16], В. В. Лук'янової [18], А. О. Старостіної [24], Л. Н. Тепмана [26], К. Рэдхед [22], С. Хьюз [22], А. В. Шегди [27] та інших.

Однак, не зважаючи на наявність наукових публікацій у цій галузі, питання побудови класифікації корпоративних структур потребують подальших наукових досліджень.

Мета статті. Запропонувати класифікацію ризиків корпорацій на основі дослідження існуючих підходів до класифікації ризиків у ринковій економіці.

Виклад основного матеріалу. Класифікація ризиків – система, що побудована на підґрунті певних ознак та критеріїв, які дозволяють об'єднати ризики у більш загальні поняття, визначити їх місце у виробничо-комерційній діяльності підприємства та класифікувати.

Класифікація займає важливе місце в науковому пізнанні і практиці, оскільки являється методом пізнання, метою вирішення класифікаційної проблеми є побудова теорії об'єктів класифікації, тобто об'єктів дослідження, класифікація одночасно виконує функції систематизації вже наявних знань [21].

Розглядаючи проблему ризиків, спеціалісти відзначають її складність, що не дозволяє побудувати ефективну систему класифікації ризиків. Незважаючи на це, більшість науковців, які займаються проблемами ризиків тією чи іншою мірою роблять спроби класифікації ризиків.

Класифікація являє собою зазвичай не простий дворівневий або багаторівневий поділ, а такий розподіл, кожен член якого, в свою чергу, подальше поділяється. Отже, у класифікації поділ послідовно проведено зверху до низу, від вищого класу до нижчих класів, таким чином, що кожен член класифікації отримує в цій системі своє постійне, стійке місце [25]. З таких позицій більшість систем класифікації ризиків, наведених у спеціальній літературі з проблем ризику, не є класифікацією.

Найчастіше в якості підстави класифікації приймаються: характер обліку (зовнішній, внутрішній) [6]; характер наслідків (чистий, спекулятивний) [2,3]; сфера виникнення (виробнича, комерційна, фінансова, страхова); масштаб наслідків (мінімальний, допустимий, критичний, катастрофічний або мінімальний, середній, оптимальний, максимальний) [4].

Крім того, використовуються такі ознаки (підстави) класифікації: масштаб прояви (мега-, макро-, мезо-, мікроризики) [14]; час виникнення (ретроспективний, поточний, перспективний); тривалість (довгостроковий, короткостроковий) [17]; чисельність осіб, які беруть на себе ризик (індивідуальний, груповий); характер обґрунтованості: раціональний (обґрунтований), нерациональний (необґрунтований) [5, 6].

Підставою класифікації є центральна характеристика вчення про класифікацію і «вдалість його вибору – центральний момент, що визначає успіх побудови класифікації» [21]. Крім того, «в кожному діленні в якості підстави поділу має бути будь-яка достатньо істотна ознака. При простому діленні ми можемо в якості підстави поділу взяти будь-яку ознаку, суттєву для якоїсь мети (наприклад, вік людей, матеріал або призначення меблів, мова, якою написані книги, ступінь придатності речі для використання в господарстві). Такої ознаки для класифікації недостатньо, підстава класифікації має бути суто науковою, об'єктивною, являти собою ознаку, яка для тієї чи іншої групи предметів є визначальною» [21].

Підкреслюючи вище наведене можна сказати, що ознаки є підставою розподілу, а не підставою класифікації. Більш того, в більшості випадків власно класифікація відсутня, а є ознаки, які, на думку авторів, є підставою класифікації, оскільки науковці обмежуються переліком таких ознак і відповідною назвою ризиків, що підпадають під ці ознаки (наприклад, раціональний і нерациональний) не вказуючи, які ризики включаються в них.

Класифікація є передумовою використання відповідних методів управління ризиками [8].

Існують певні принципи класифікації ризиків:

— Класифікація ризиків має відповідати конкретним цілям. Ознаки, за якими ризики поділяються на групи (категорії), мають відповідати критеріям, які пов'язані з цілями класифікації.

— Класифікація має проводитись з позицій системного підходу. Під час визначення ризиків їх необхідно розглядати як множину взаємопов'язаних елементів.

— Під час виконання однієї і тієї ж роботи проекту можуть виникати різні ризики. Чим точніше в даному випадку визначається вид ризику за класифікацією, що використовується, тим легше його якісно або ж кількісно оцінити.

— Жодна запропонована класифікація ризиків не є жорсткою. Кожне окреме підприємство може мати свою класифікацію. Визначений перелік ризиків може доповнюватись та змінюватись, той самий ризик може відповідати різним групам загальної класифікації [20].

У науковій літературі з економіки існує чимало методичних підходів до класифікації ризиків [2, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 18, 19, 26, 27], але сьогодні не існує певної загально визнаної і несутережливої їх

класифікації, оскільки класифікація в загальноприйнятому науковому розумінні або зовсім відсутня, або виконана з порушенням правил побудови класифікацій, вироблених практичної логікою, що робить такі класифікації непридатними для практичного застосування. Існують, наприклад,

переліки, що складаються міжнародними організаціями, які займаються питаннями управління ризиками Global Association of Risk Professionals (GARP) або The Institute of Risk Management (IRM). Як приклад наведемо класифікацію ризиків, пропонувану асоціацією GARP (рис. 1) [26].

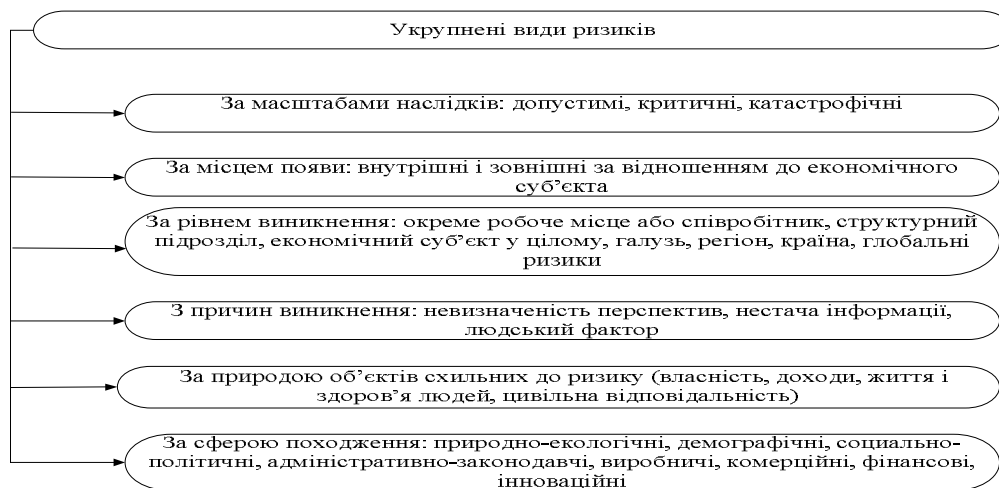

Рис. 1. Класифікація ризиків, пропонувана Міжнародною асоціацією спеціалістів з управління ризиками (GARP)

У переліку (рис. 1) наведено лише перший рівень класифікації. Кожен із перерахованих ризиків поділяється на більш спеціалізовані.

Проблематику і методологію ризиків, властивих банкам і фінансовим організаціям, досліджено в літературі (переважно зарубіжній) досить ретельно. Основні документи, якими керуються ризик-менеджери банків, розробляє Базельський комітет із банківського нагляду (Basle Committee on Banking Supervision) [20].

Аналізуючи підхід до класифікації ризиків, запропонований в Базелі-2, можна дійти висновку, що основою цієї Угоди є багатовимірна класифікація ризиків, тобто в Базелі-2 використовується як мінімум тривимірний підхід, який може бути представлений у вигляді кубічної моделі з трьома осями: рівні консолідації, лінії бізнесу та види ризиків, горизонти в часі.

Існуючі підходи до класифікації ризиків, як правило, визначаються цілями і завданнями класифікації. У той самий час класифікація ризиків потрібна, оскільки вона дозволяє чітко структурувати проблеми і впливає на аналіз ситуації.

Складність побудови єдиної системи класифікації ризиків пояснюється їх великою кількістю. На думку вчених-ризикологів, в літературі налічується близько 220 різновидів ризиків та понад 40 їх критеріїв [10].

В економічній науці єдиний підхід до проблеми класифікації ризиків поки що не вироблений. Якщо спробувати узагальнити існуючі погляди на цю проблему, то можна виокремити основні точки зору. Перша – ризики настільки

різноманітні за своєю природою і наслідками, що їх не має сенсу систематизувати та класифікувати. Натомість необхідно детально охарактеризувати об'єкт ризику.

Існують і інші точки зору з класифікації ризиків. Наприклад, В. В. Ковальов характеризує ризик як «ймовірність виникнення збитків або недоотримання доходів у порівнянні з прогнозованим варіантом», поділяє ризики, що визначаються рівнем фінансової втрати, на три категорії: втрати від можливості не досягнення поставленої мети; збитки від невизначеності прогнозованого результату; втрати від суб'єктивності оцінки прогнозованого результату. Активи, з якими асоціюється відносно більший розмір можливих втрат, розглядаються як більш ризикові. Існує і інша інтерпретація ризику – «як ступінь варіабельності доходу, що може бути отриманий завдяки володінню даним видом активів» [13].

Подібну класифікацію валютних ризиків було надано К. Редхедом і С. Хьюс в їх роботі «Управління фінансовими ризиками» [22].

І. Т. Балабанов [2] пропонує ієрархічну систему класифікації економічних ризиків, яка, як вказує автор, «включає групу, категорії, види, підвиди і різновиди ризиків» та графічну інтерпретацію ієрархічної системи класифікації економічних ризиків. Відповідно до цієї системи економічні ризики поділяються на дві категорії: чисті та спекулятивні – залежно від можливого результату (ризикової події).

Така класифікація має комплексний характер і є досить докладною (в ній представлені

практично всі основні групи ризиків) і зручною для використання в процесі аналізу можливостей зниження ризиків. У той самий час її необхідно доповнити і розширити додаванням кількох класифікаційних ознак і виділенням нових груп ризиків. У порівнянні з іншими класифікаціями ризиків ця класифікація є значним кроком вперед у вирішенні цієї проблеми. Разом із тим, наведена класифікація має, на наш погляд, істотні недоліки, що стосуються як порушення правил побудови класифікацій, так і логіки виділення, включення в схему і пояснення змісту окремих ризиків. Зробимо спробу обґрунтувати викладені висновки щодо недоліків цієї класифікації. Слід зазначити, що ця класифікація стала об'єктом нашого аналізу саме з причини, що вона є однією з найбільш вдалих спроб класифікації ризиків.

У розглянутій класифікації порушено правило побудови класифікаційного дерева згідно з рівнями ієрархії (за групами осередків). Автор цієї класифікації зазначає: «За структурною ознакою комерційні ризики поділяються на майнові, виробничі, торговельні, фінансові» [2]. Відповідно до тверджень автора комерційні ризики за відношенням до майнових, виробничих, торговельних і фінансових є більш загальним поняттям, тому на схемі вони мають розташовуватись на більш високому рівні.

Тобто розташування на схемі комерційних ризиків нижче, ніж рівень, на якому розташовуються майнові, виробничі, торговельні і фінансові ризики, є помилковим з точки зору правил побудови класифікацій.

Таке розташування могло бути спробою автора уникнути на схемі одночасної належності комерційних ризиків до чистих і спекулятивних ризиків, що було б логічною помилкою і порушенням правил побудови класифікації. Згідно з правилом «кожна клітинка більш високого рангу пов'язується тільки зі своїми осередками нижчого рангу» [21]. Однак така помилка все ж існує, оскільки деякі ризики, які належать до комерційних (майнові, виробничі, торговельні), на думку автора, відносяться до чистих, інші (фінансові) – до спекулятивних. Тобто комерційні ризики одночасно належать до чистих і спекулятивних ризиків. Згідно цього в процесі класифікації порушені правила логіки побудови класифікації.

З наведених в літературі з проблем ризику класифікацій розглянута вище класифікація є однією з найбільш ґрунтовних і охоплює найбільш широке поняття, яке піддається класифікації.

Критерії угруповання ризиків в економічній сфері за М. Л. Кричевським зображено на (рис. 2) [15].

Рис. 2. Критерії угруповання ризиків в економічній сфері

Складено автором на основі джерела [15].

Будь-який з наданих критеріїв класифікації може бути використаний для характеристики видів ризиків, що виділяються згідно інших систем класифікації, наприклад, класифікації, зумовленої розподілом ризику за різними напрямками діяльності підприємства.

Розглянемо також ризики, яким можуть піддаватися банки, як корпоративна структура відповідно до методики інвестиційної компанії Brunswick UBS Warburg (табл. 1). Згідно цієї методики всі ризики поділяються на вісім груп і двадцять видів [19].

За останній час найпоширеніша та загальноприйнята така класифікація ризиків [28]: операційний ризик (operational risk); ринковий ризик (market risk); бізнес-ризик (business risk); кредитний ризик (credit risk).

Цю класифікацію можна застосувати як до фінансових установ (банки, страхові та інвестиційні компанії тощо), так і до звичайних компаній, зайнятих у сфері матеріального виробництва і надання послуг.

Таблиця 1

Потенційно можливі ризики, пов'язані з корпоративним управлінням

Критерій класифікації	Вид корпоративного ризику
1. Непрозорість	- непрозорість фінансової звітності - репутація відкритості - повідомлення про загальні збори акціонерів
2. Розмивання акціонерного капіталу	- оголошені, але не випущені акції - блокуючий пакет акцій портфельних інвесторів - наявність захисних заходів у статуті
3. Виведення активів / трансферне ціноутворення	- акціонери, що володіють контрольним пакетом акцій - трансферне ціноутворення
4. Злиття / реструктуризація	- злиття - реструктуризація
5. Банкрутство	- прострочена кредиторська заборгованість (в тому числі фіскальні платежі) - управління боргом - фінансовий менеджмент
6. Обмеження на покупку і володіння акціями	—
7. Ініціативи у галузі корпоративного управління	- склад Ради директорів - кодекс корпоративного управління - наявність іноземного стратегічного партнера - дивідендна політика
8. Реєстроутримувач	- надійність реєстроутримувача; - якість реєстроутримувача.

У діяльності корпорацій А. О. Старостіна виділяє такі види ризиків (рис. 3) [24].

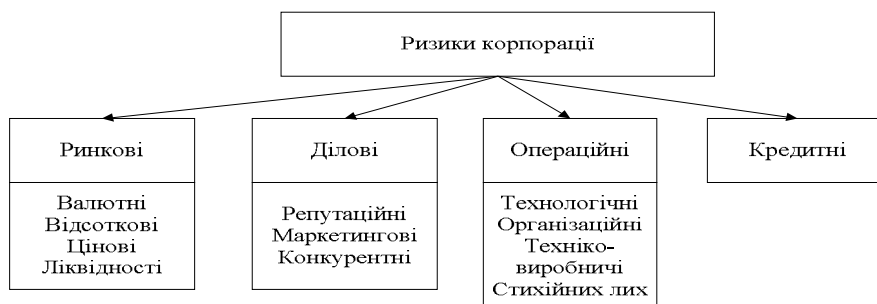

Рис. 3. Ризики корпорацій

Складено автором на основі джерела [24].

Найчастіше зазначені ризики мають тісний зв'язок. Як наприклад, ситуація із сумно відомим англійським банком Barings – недоліки систем внутрішнього контролю (операційний ризик) і, як наслідок, гра на біржі одного з працівників призвела до неможливості закрити ф'ючерсні позиції на біржі SIMEX (ризик утрати ліквідності) через неправильне прогнозування цін (ринковий ризик).

В. Ю. Ільїн [12] запропонував власну класифікацію ризиків у корпораціях (табл. 2).

В основі класифікації ризиків в сфері комерційного (товарного) кредитування В. В. Вітлінського та В. І. Скіцько [23] є концептуальний підхід для компаній (корпорацій), що наведено, зокрема в [28] та на (рис. 4).

Важливим критерієм для класифікації ризиків корпорацій є ступень їх допустимості для конкретного суб'єкта ризику. З цієї точки зору прийнято виділяти: мінімальний ризик – характеризується рівнем можливих втрат розрахункового прибутку в межах 0–25 %; підвищений ризик – втрати розрахункового прибутку в межах 25–50 %; критичний ризик – можливі втрати розрахункової прибутку в межах 50–70 %; неприпустимий ризик – можливі втрати близькі до розміру власних коштів фірми, що загрожує її банкрутством, коефіцієнт ризику становить 75–100 %.

У вітчизняній науковій літературі існує недостатня кількість фундаментальних робіт з теорії управління ризиками, сьогодні не використовується системний підхід в їх класифікації.

Згідно з (рис. 5) існуючий стан характеризує методології класифікації ризиків. протиріччя між науковим і практичним підходами в

Таблиця 2

Класифікація ризиків у корпораціях

Види ризиків	Характеристика
Виробничо-технічні	Порушення технології, вибухи, пожежі, катастрофи, аварії, наднормативні простой і знос устаткування, зниження обсягів виробництва і якості продукції
Природно-кліматичні	Урагани, повені, землетруси, люті морози або дощі тощо
Комерційні	Падіння попиту або зниження цін на продукцію компанії, різке посилення конкуренції, падіння обсягів реалізації, зміна курсу валют і відсоткових ставок, неплатоспроможність партнерів
Соціально-економічні	Націоналізація власності, війни, конфлікти, страйки, зміни економічного законодавства (посилення обмежувальних заходів), криміналізація бізнесу, тероризм
Підприємницькі	Неефективний менеджмент, необов'язковість партнерів, мінливість нормативних актів, висока інфляція, бюрократизація
Інноваційні	Невдачі в розробці нових видів продукції або нових технологій
Інвестиційні	Втрата (повна або часткова) капіталу, який був інвестований в освоєння нової продукції, технології або нових ринків
Глобалізаційні	Входження до національного ринку ТНК з більшим рівнем капіталізації, через це можливість поглинання, доведення до банкрутства, застосування демпінгу

Рис. 4. Класифікація ризиків підприємства в сфері комерційного (товарного) кредитування

Рис. 5. Протиріччя між науковим і практичним підходами в методології класифікації ризиків
Запропоновано автором

Вирішення цієї наукової проблеми традиційним науковим шляхом тривалих дискусій щодо змісту задіяних економічних категорій, еволюційного формування термінологічної бази та понятійного апарату, уточнення класифікаційних критеріїв – тривалий процес; особливість сучасного етапу розвитку ризикології – розробка фундаментальної наукової бази. У той самий час існує потреба ідентифікації (на підставі класифікації), оцінки, прогнозування ризиків у виробничій, фінансовій, інвестиційній та інших видах практичної діяльності, в тому числі і на макрорівні. Практичний підхід – спроба задовольнити практичні потреби бізнесу, не зачіпаючи фундаментальних основ ризикології, не претендуючи на системність і глибоку аргументацію. Зазначене протиріччя відображає діалектику розвитку нового наукового напрямку.

Під впливом практичних потреб ризикологія і методологія класифікації ризиків як її частина розвивається швидше, а результати фундаментальних наукових розробок, затребувані в прикладній діяльності, дозволяють ефективніше будувати систему управління ризиками. Сутнісними особливостями наукового підходу є прагнення врахувати в класифікації ризиків все їх різноманіття, спроби методологічно осмислити місце і роль ризикології в системі управління, уточнити значення категорій, що були використані.

Пріоритетом практичного підходу є вирішення конкретно-прикладних завдань в області ризик-менеджменту, при цьому віддається перевага класифікації ризиків за місцем їх виникнення. На підставі проведених досліджень автором було запропоновано класифікацію ризиків корпорацій (рис. 6, 7).

Висновки і перспективи подальших досліджень:

1. Існуючий стан проблеми класифікації ризиків характеризується практичною відсутністю системи класифікації. Сьогодні існує лише низка

підходів до класифікації ризиків, які не є класифікацією згідно з загальноприйнятим науковим підходом до цього поняття.

Важлива роль класифікації у вирішенні широкого кола наукових і практичних завдань у системі управління ризиком і практична відсутність якісної системи класифікації ризиків вимагають подальших досліджень з метою усунення наявних у цій сфері проблем.

Виконаний аналіз показав, що суттєвими причинами, які зумовлюють недоліки існуючих спроб побудови класифікацій, є відсутність єдиного узгодженого підходу до опису складу ризиків і характеристики окремих ризиків, а також порушення вироблених практичної логікою правил побудови класифікацій.

2. Виявлено основні напрями і шляхи усунення існуючих недоліків з метою вирішення класифікаційної проблеми та побудови ефективної і науково обґрунтованої системи класифікації ризиків. До них слід віднести вірне використання понять ризиків, основних положень і понять практичної логіки та теорії класифікації під час визначення і побудови системи класифікації ризиків: сутність поняття, ознаки поняття, види понять, способи утворення понять, обсяг і зміст понять, співвідношення обсягу і змісту поняття, відношення між поняттями; сутність визначення поняття, правила визначення понять; визначення обсягу поняття і правила його розподілу, в якому класифікація є особливою формою; визначення класифікації, підстава класифікації, структура класифікації, види класифікацій; правила (вимоги) побудови класифікації.

3. Запропонована автором класифікація ризиків за ознаками може бути використана у корпорації для класифікації ризиків всього корпоративного підприємства або його окремого підрозділу чи проекту. Класифікація є передумовою

використання відповідних методів управління ризиками виробничо-комерційної діяльності корпорації. Визначення ризику згідно з класифікацією, що була запропонована, дозволяє більш точно якісно або кількісно оцінити ризики.

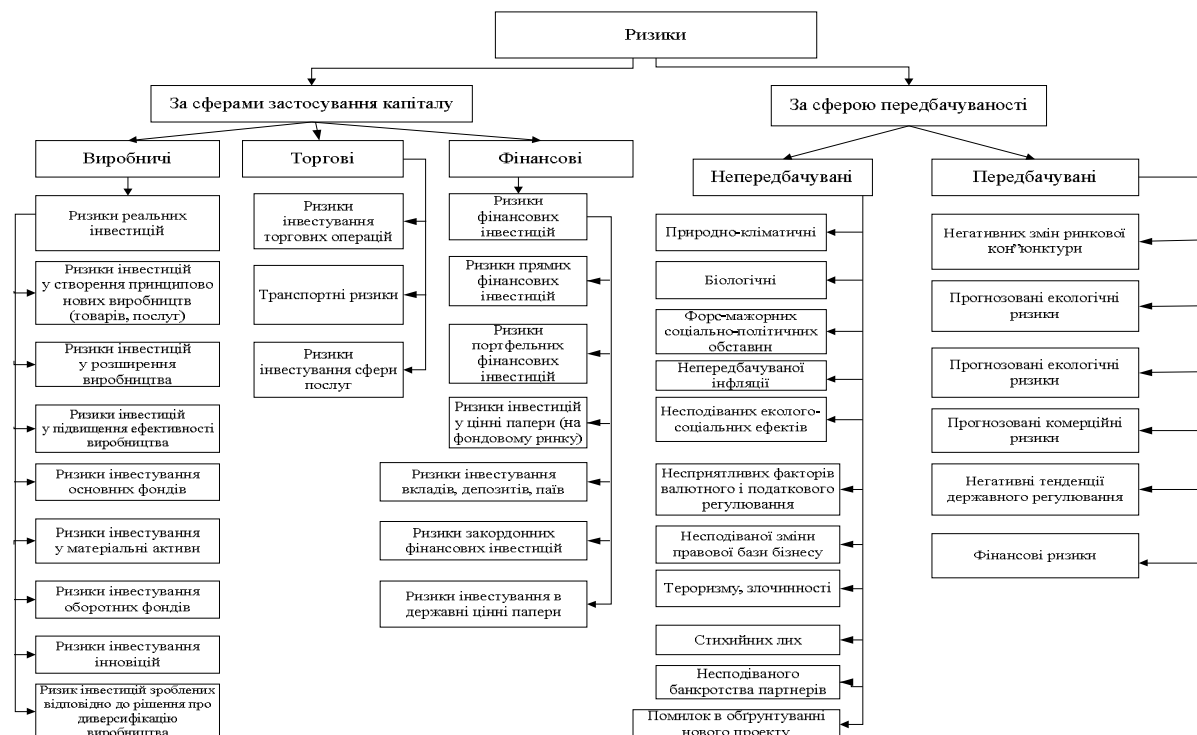

Рис. 6. Класифікація ризиків корпорацій

Розроблено автором

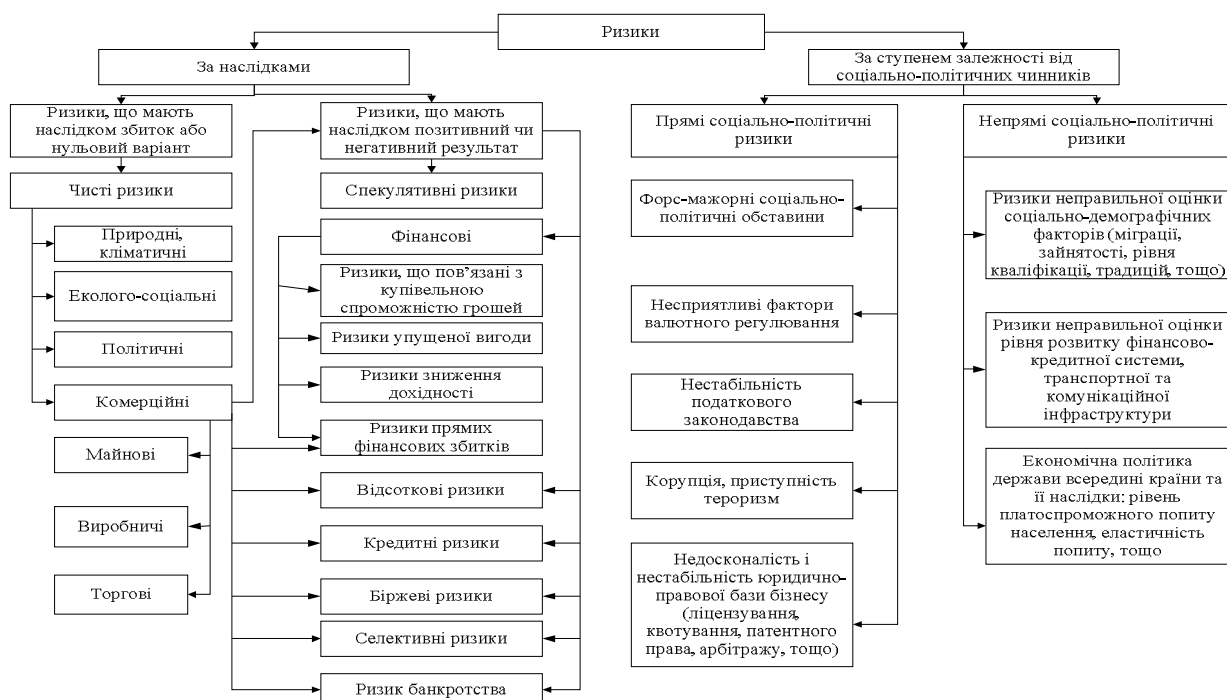

Рис. 7. Класифікація ризиків корпорацій

Розроблено автором

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азбукин А. В. Коммерческий кредит. Особенности функционирования и дальнейшего развития в России: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. – М., 2003. – 179 с.
2. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент / И. Т. Балабанов – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
3. Боков В. В. Предпринимательские риски и хеджирование в отечественной и зарубежной экономике: Учеб. Пособие / В. В. Боков, П. В. Забелин, В. Г. Федорцов. – М.: ПРИОР, 2003. – 128 с.
4. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс / И. А. Бланк. – М.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
5. Вітлінський В. В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику: монографія / В. В. Вітлінський. – Київ, ДЕМІУР, 1996. – 212 с.
6. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний – Киев: Борисфен-М, 1996. – 336 с.
7. Внукова Н. М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики: монографія / Н. М. Внукова, В. А. Смоляк. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 184 с.
8. Войтко В. О. Класифікація ризиків виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства / В. О. Войтко, В. О. Занора // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – Випуск 2. – С. 84-89.
9. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: учебное пособие. / В. М. Гранатуров. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Дело и сервис, 2010. – 208 с.
10. Дубров А. М. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе. / А. М. Дубров, Б. А. Лагоша. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 176 с.
11. Ілляшенко С. М. Економічний ризик: Навчальний посібник / С. М. Ілляшенко. – К.: ЦНЛ, 2004. – 220 с.
12. Ільїн В. Ю. Сучасні аспекти антикризового менеджменту в корпоративних структурах / В. Ю. Ільїн // Вісник Закарпатського національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 29-35.
13. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов / В. В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2003. – С. 48.
14. Конкуренция и управление рисками на предприятиях в условиях рынка / Цай Н., Грабовый П. Г., Марашда Бассам Сайел. – М.: Алане, 1997. – 287 с.
15. Кричевский М. Л. Финансовые риски : учебное пособие / М. Л. Кричевский. – М. : КНОРУС, 2012 – С. 38-39.
16. Кузьмін О. Є. Управління ризиками машинобудівних підприємств: планування та мотивування: монографія / О. Є. Кузьмін [та ін.]. – Львів, 2011. – 128 с.
17. Лапуста М. Г. Риски в предпринимательской деятельности / М. Г. Лапуста, Л. Г. Шаршукова. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 225 с.
18. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: монографія / В. В. Лук'янова. – Хмельницький : ПП В. В. Ковальський, 2007. – 312 с.
19. Методика інвестиційної компанії Brunswick UBS Warburg. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.flcons.ru/main.php?page=57>
20. Рогов М. А. Риск-менеджмент / М. А. Рогов. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 120 с.
21. Розова С. С. Классификационная проблема в современной науке / С.С. Розова. – Новосибирск: Наука, 1986. – 224 с.
22. Рэдхед К. Управление финансовыми рисками / Пер. с англ. / К. Рэдхед, С. Хьюз. – М.: Экономика, 1996. – 288 с.
23. Скіцько В.І. Ризики в сфері комерційного кредитування / В.В. Вітлінський, В.І. Скіцько // Моделювання та інформаційні системи в економіці: Зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 76. – С. 199-208.
24. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – С. 23-27.
25. Строгович М. С. Логика Текст. / М. С. Строгович. М.: Госполитиздат, 1949. – 363 с.
26. Тепман Л. Н. Управление рисками в условиях финансового кризиса: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлениям экономики и управления / Л. Н. Тепман, Н. Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – С. 13-14.
27. Шегда А. В. Риски в підприємстві: оцінювання та управління : навч. посіб. / А. В. Шегда, М. В. Голованенко ; за заг. ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2008. – 271 с.
28. Corporate Metrics: The Benchmark for Corporate Risk Management. Technical Document. First Edition – RiskMetrics Group, 1999. – 123pp. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.riskmetrics.com/corpoovv.html>

Анотація. В статті на основі дослідження існуючих підходів до класифікації ризиків в ринковій економіці запропонована класифікація ризиків корпорацій.

Ключевые слова: ризик, класифікація ризиків, підходи до класифікації ризиків, принципи класифікації ризиків.

Summary. On the basis of the study of the existing approaches to the classification of risk in the market economy proposed risk classification companies.

Keywords: risk, risk classification, the approach to risk classification, principles of risk classification.

*Рецензент д.е.н., професор НТУ «ХПІ» Перерва П.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 656.6.611:339.165.4: 38.47(477)

ФАКТОРЫ И ЗАДАЧИ МОРСКОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ УКРАИНСКОГО ТОРГОВОГО ФЛОТА

Фрасинюк Т.И., аспирант (ОНМА)

У даній статті розглядається морське адміністрування в аспекті створення довгострокової стратегії ефективного позиціонування України у міжнародному поділі праці.

Ключові слова: морське адміністрування, позиціонування, міжнародний поділ праці, глобальний ринок.

Постановка проблеми. Находясь, в географическом центре Европы, имея в своем распоряжении глубоководными реками и имея выход к двум морям, Украина перманентно теряет свои преимущества морского государства как в политическом, так и в экономическом плане. Украина по практическому потенциалу вполне должна найти достойное место в мировой морской отрасли. Перспективой остаётся лидерство по ряду вопросов в структуре морских держав Черноморья, в первую очередь, в сфере развития портового хозяйства.

Но, как показал опыт, добиться этого без эффективного управления отраслью невозможно. Ощущается острая необходимость в опытных специалистах в секторе экономики и администрирования.

Конкурентные обстоятельства, складывающиеся в глобальном рынке, усиливают риски отложенного получения эффективных результатов от крупных инвестиций в будущее устойчивого развития любого вида морской деятельности. В этой связи возрастает важность, даже зависимость от уровня администрирования, т.е. обоснованности стратегического прогнозирования не только возможностей осуществления в Мировом океане тех или иных операций, но и всего комплекса морской деятельности, каждой ее составляющей, взаимодействующих между собой и внешним миром [1].

Страна, ведущая активную внешнюю торговлю и не развивающая собственный транспортный флот, подвергает себя серьезному

риску утраты экономической безопасности. Проблема обновления украинского морского торгового флота остаётся актуальной.

Анализ последних исследований и публикаций. Значение морской отрасли для Украины определяется не столько ее приморским расположением, сколько глобальными тенденциями. Перемещение основного промышленного потенциала в страны с низкой себестоимостью производства, дальнейшее развитие международного разделения труда ведут к росту объемов мировой торговли, почти 90% которой, по данным Международной морской организации, приходится именно на морскую торговлю [2]. До мирового финансово-экономического кризиса из года в год объемы мировой торговли неуклонно росли, равно как и тоннаж мирового торгового флота. В предкризисный 2008-й морская торговля выросла на 3,6% и достигла 8,17млрд. т.

Структура мирового флота отражает спрос на доставку различных грузов, включая навалочные и наливные, и на промышленные товары. Поскольку неуклонно растет контейнеризация промышленных товаров, доля контейнерного флота увеличилась с 1,6% (1980 г.) в общей структуре мирового флота до 13% (2011 г.). Это произошло, преимущественно, за счет уменьшения доли судов для перевозки генеральных грузов (с 17% до 7,8% за такой же период).

Следует обратить внимание на негативную тенденцию изменения роли Украины в глобальной морской транспортной индустрии. В